

JAROSŁAW HUEBNER*

**RAPORT NA TEMAT AKTÓW PRAWNYCH
I PRZEPISÓW ZWIĄZANYCH
Z PROJEKTOWANIEM ZRÓWNOWAŻONYM****A REPORT ON LEGAL ACTS AND PRECEPTS RELATED
TO SUSTAINABLE DESIGN****Streszczenie**

W artykule zaprezentowano krótki wybór tematycznie wybranych aktów prawnych związanych z energooszczędnością i podobnymi zagadnieniami. W Polsce istnieją podstawy prawne dla realizacji przedsięwzięć zaliczanych do inwestycji zrównoważonych, jednak mechanizm administracyjny nie działa. Nie jest to jedynie specyfika wybranego tematu, ale zjawisko powszechne, w którym codziennością są: złe plany, złe prawo, nieudolna administracja i niekompetentni planiści.

Słowa kluczowe: projektowanie zrównoważone, regulacje prawne

Abstract

The author's intention was to present a short selection of thematically chosen legal acts related to energy saving and similar issues in Poland not to evaluate the situation. Even though Poland has the legal bases for realizing enterprises regarded as sustainable investments, the administrative mechanisms do not work. It is not just the specifics of a selected theme but a common phenomenon of a combination of bad plans, bad law, clumsy administration and incompetent planners.

Keywords: sustainable design, legal policies

* Dr inż. arch. Jarosław Huebner, SusPurPol, Instytut Projektowania Urbanistycznego, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska.

Prawo jest częścią życia codziennego, czy to nam podoba się, czy nie. Dzienniki Ustaw i Monitor są codziennością nawet w zawodzie zdawałoby się artystycznym, a nie prawniczym, jakim jest zawód architekta. Nieznajomość aktów prawnych może pogrzebać najprzedniejsze pomysły i zniweczyć kilkuletnie wysiłki, nie mówiąc o tym, że naraża na ogromne straty finansowe inwestorów. Architekt, nie mając świadomości powyższych faktów, jest bezbronny i często porusza się po omacku w materii, która powinna być jego żywiołem. Do lawiny aktów prawnych przygotowanych przez rodzimych prawodawców zostały dodane z chwilą przystąpienia do UE przysyłane nam z zachodu dyrektywy. Celem niniejszego artykułu jest krótka prezentacja tematycznie wybranych aktów prawnych związanych z energooszczędnością i podobnymi zagadnieniami.

Polska była uczestnikiem Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r. i jednym z państw, które przyjęły Ramową Konwencję Narodów Zjednoczonych dotyczącą Zmian Klimatycznych Terytorium, dzięki temu mogła podpisać Protokół z Kioto. W Polsce obowiązują akty prawne krajowe i ratyfikowane porozumienia międzynarodowe, takie jak:

1. **Ramowa Konwencja ONZ w sprawie Zmian Klimatu (UNFCCC), zwana także „Konwencją Klimatyczną”, została podpisana na Międzynarodowej Konferencji ONZ dotyczącej Środowiska i Rozwoju (UNCED) w Rio de Janeiro w 1992 roku.** Konwencja szczególnie zobowiązuje państwa uprzemysłowione do (między innymi): tworzenia technologii przyjaznych środowisku i wspierania postępu technicznego w państwach rozwijających się.
2. **Agenda 21** (ang. *Action Programme – Agenda 21*) – Agenda 21 jest dokumentem programowym, który przedstawia sposób opracowania i wdrażania programów **zrównoważonego rozwoju** w życie lokalne. Dokument ten został przyjęty na konferencji „Środowisko i Rozwój” z inicjatywy ONZ w 1992 r. na **II Konferencji w Rio de Janeiro**. Jej polska wersja ukazała się w 1993 roku w opracowaniu „Dokumenty końcowe Konferencji Narodów Zjednoczonych *Środowisko i Rozwój*”.
3. **Protokół z Kioto** jest uzupełnieniem Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych dotyczącej Zmian Klimatycznych (*United Nations Framework Convention on Climate Change*) i jednocześnie międzynarodowym porozumieniem dotyczącym **globalnego ocieplenia**. Został on wynegocjowany na konferencji w **Kioto** w grudniu 1997 r. Traktat wszedł w życie 16 lutego 2005 r. Protokół z Kioto jest prawnie wiążącym porozumieniem. Może być uważany za pierwszy krok międzynarodowej społeczności do wspólnego sformalizowanego działania na rzecz skutecznej ochrony środowiska.

Dyrektywy Unijne

Dyrektywa 2002/91/EC Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 16 grudnia 2002 r. dotycząca jakości energetycznej budynków.

Celem dyrektywy jest wypromowanie poprawy efektywności energetycznej budynku we Wspólnocie Europejskiej, biorąc pod uwagę zewnętrzne i wewnętrzne warunki budynku i opłacalność przedsięwzięć.

Unijna dyrektywa 2002/91/WE wprowadzająca obowiązek certyfikacji budynków pod względem zapotrzebowania na energię.

Certyfikaty pozwolą potencjalnemu nabywcy, jeszcze przed dokonaniem zakupu, poznać zapotrzebowanie na ciepło i koszt ogrzewania budynku. Nowe prawo ma na celu ograniczenie zużycia energii do celów grzewczych oraz promocję rozwiązań energooszczędnych.

Budynki klasyfikowane będą pod względem zapotrzebowania na energię cieplną. Zostaną przypisane do siedmiu klas oznaczonych literami od A do G, podobnie jak odbywa się to w przypadku sprzętu domowego, takiego jak lodówka, pralka czy zmywarka. Przynależność do klasy A oznacza najmniejszą energochłonność. Do klasy G należą obiekty o największym zapotrzebowaniu na ciepło. Klasa energetyczna stanie się kryterium, którym klienci będą mogli kierować się przy dokonywaniu wyboru mieszkania lub domu. Świadczenia zachowają ważność przez 10 lat.

Dyrektywa obowiązuje już w wielu krajach Unii Europejskiej. Przykładowo w Niemczech dla klasy energetycznej A określono maksymalne zapotrzebowanie na energię grzewczą na poziomie 50 kW/m²rok. Dom pasywny wykazuje ponad trzykrotnie mniejsze zapotrzebowanie na ciepło! Zużycie energii nie przekracza w nim 15 kW/m²rok.

Aktami prawnymi krajowymi obowiązującymi na terenie Rzeczypospolitej Polskiej dotyczącymi projektowania zrównoważonego są:

1. **Ustawa Prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. z późniejszymi zmianami**¹.
2. **Art. 8 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych** (DzU Nr 162, poz. 1121, z 2000 r., Nr 48, poz. 550 oraz z 2001 r., Nr 76, poz. 808 i Nr 154, poz. 1800).
3. **Rezolucja Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych** (Monitor Polski Nr 25, poz. 365 z dnia 19 lipca 1999 r.)².
4. **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie**³.

Oraz następujące akty prawne powiązane pośrednio z tematyką pracy:

1. **Ustawa z dn. 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.**
2. **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (DzU 04.92.880 z dnia 30 kwietnia 2004 r.) z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (DzU Nr 92, poz. 881 z dnia 30 kwietnia 2004 r.).**
3. **Zarządzenie Nr 107 Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 września 2002 r. – Utworzenie Rady Zrównoważonego Rozwoju.**

Akty prawne dotyczące polityki energetycznej:

1. Ustawa z dnia 24 lipca 2002 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne (DzU 2002 Nr 135, poz. 1144).
2. Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (DzU 2000 Nr 48, poz. 550).
3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 kwietnia 1999 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego oraz algorytmu oceny opłacalności przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, a także wzorów kart audytu energetycznego (DzU 1999 Nr 46, poz. 45).
4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 września 1999 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego oraz algorytmu oceny opłacalności przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, a także wzorów kart audytu energetycznego (DzU 1999 Nr 79, poz. 900).
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 kwietnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu weryfikacji audytu energetycznego oraz szczegółowych warunków, jakie powinny spełniać podmioty, którym Bank Gospodarstwa Krajowego może zlecać wykonanie weryfikacji audytów energetycznych (DzU 1999 Nr 46, poz. 460).
6. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 14 maja 2001 r. w sprawie wymagań w zakresie efektywności energetycznej (DzU 2001 Nr 59 poz. 608).
7. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 lutego 1999 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych oraz zakresu tego obowiązku (DzU 1999 Nr 13, poz. 119).

Aktualnie dostępne procedury: powyżej wymienione akty prawne mają zastosowanie do regulacji odpowiednich dziedzin życia (np. budownictwa mieszkaniowego, gospodarki wodnej – zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków oraz do energetyki). Są podstawą prawną do wydawania decyzji administracyjnych i sporządzania odpowiednich opinii i uzgodnień.

Zakres stosowania: Obowiązujące akty prawne ze swej natury muszą być powszechnie znane i stosowane.

Barieri utrudniające stosowanie: mnożnie aktów prawnych przez ciała legislacyjne i administrację centralną, brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, bezwładność, niekompetencja i upolitycznienie administracji.

Wnioski: W Polsce istnieją podstawy prawne do realizacji przedsięwzięć zaliczanych do inwestycji zrównoważonych, jednak mechanizm administracyjny nie działa. Nie jest to jedynie specyfika wybranego tematu, ale zjawisko powszechne, w którym codziennością są: złe plany, złe prawo, nieudolna administracja i niekompetentni planiści. Stając przed prostym zadaniem, nigdy nie wiadomo, czy nie stało się na minie. W takich warunkach eksplozja budownictwa w 2007 roku jest mało prawdopodobna.

Przypisy

¹Art. 5.1. Obiekt budowlany wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi należy, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając (...) d) odpowiednie warunki higieniczne i zdrowotne oraz ochrony środowiska, (...) f) oszczędność energii i odpowiednią izolacyjność cieplną przegród.

²Uznając, że użytkowanie odnawialnych źródeł energii umożliwia osiągnięcie korzyści ekologicznych, gospodarczych i społecznych, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza, że wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych powinien stać się integralnym elementem zrównoważonego rozwoju państwa. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, dostrzegając konieczność likwidacji barier hamujących wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych oraz uznając odpowiedzialność centralnych organów administracji rządowej za stworzenie dogodnych warunków do rozwoju energetyki odnawialnej, wzywa Radę Ministrów do podjęcia następujących działań: przyjęcia zobowiązania do osiągnięcia, w perspektywie średnioterminowej i długoterminowej, określonego udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym państwa, opracowania, w terminie do końca 1999 r., strategii rozwoju energetyki odnawialnej w Polsce wraz z programem działań krótko-, średnio- i długoterminowych, zapewniających odpowiedni wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zharmonizowania strategii rozwoju energetyki odnawialnej z polityką energetyczną i polityką ekologiczną państwa, stworzenia warunków prawnych i finansowych do aktywnego uczestnictwa podmiotów gospodarczych, samorządów, organizacji pozarządowych oraz osób fizycznych w rozwoju energetyki odnawialnej, z uwzględnieniem specyfiki tego sektora, opierającego się głównie na instalacjach małych rozproszonych. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej deklaruje udział w pracach nad stworzeniem warunków prawnych, sprzyjających rozwojowi energetyki odnawialnej, a także w pracach nad opracowaniem projektu ustawy o wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii. Marszałek Sejmu: M. Płażyński.

³Rozdział 5. Uzbrojenie techniczne działki i odprowadzenie wód powierzchniowych § 26. 1. Działka budowlana, przewidziana pod zabudowę budynkami przeznaczonymi na pobyt ludzi, powinna mieć zapewnioną możliwość przyłączenia uzbrojenia działki lub bezpośrednio budynku do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, elektroenergetycznej i ciepłowniczej. 2. Za równorzędne z przyłączeniem do sieci elektroenergetycznej i ciepłowniczej uznaje się zapewnienie możliwości korzystania z indywidualnych źródeł energii elektrycznej i ciepła, odpowiadających przepisom odrębnym dotyczącym gospodarki energetycznej i ochrony środowiska. § 118. 1. Instalacja ciepłej wody powinna być zaprojektowana i wykonana w taki sposób, aby ilość energii cieplnej potrzebna do przygotowania tej wody była utrzymywana na racjonalnie niskim poziomie. 2. Urządzenia do przygotowania ciepłej wody instalowane w budynkach powinny odpowiadać wymaganiom określonym w przepisie odrębnym dotyczącym efektywności energetycznej. § 154. 1. Urządzenia i elementy wentylacji mechanicznej i klimatyzacji powinny być stosowane w sposób umożliwiający uzyskanie zakładanej jakości środowiska w pomieszczeniu przy racjonalnym zużyciu energii. 2. Instalacje klimatyzacji powinny być wyposażone w odpowiednie urządzenia pomiarowe służące do sprawdzania warunków pracy i kontroli zużycia energii. 3. Urządzenia wentylacji mechanicznej i klimatyzacji, takie jak centrale, klimakonwektory wentylatorowe, klimatyzatory, aparaty ogrzewcze i chłodząco-wentylacyjne, powinny być tak instalowane, aby była zapewniona możliwość ich okresowej kontroli, konserwacji, naprawy lub wymiany.

Law is a part of everyday life whether we like it or not. Government Regulations and Laws Gazettes and Official Journals are common even in the artistic-like profession of an architect. The ignorance of legal acts may bid farewell to the best ideas and shatter several years of effort, not to mention the fact that it exposes investors to huge financial loss. Not being aware of the abovementioned facts, an architect is helpless and moves in a matter that ought to be his element like someone swimming in "fruit-flavoured starch jelly". The EU extension added some Western guidelines to the avalanche of legal acts prepared by domestic legislators. I do not wish to evaluate such a situation but to present a short selection of thematically chosen legal acts related to energy saving and similar issues. Indeed, ecologists and the Western left wing have been identical terms for years.

Poland was a participant in the Earth Summit in Rio de Janeiro in 1992 and one of the countries which accepted the United Nations Framework Convention on Climate Change, therefore it was able to sign the Kyoto Protocol. Poland is bound by national legal acts and ratified international agreements, such as:

1. **United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), also called "Climate Convention", was signed at the United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) in Rio de Janeiro in 1992.** The convention obliges the industrialized countries to create environment-friendly technologies, support technical progress in the developing countries etc.
2. **Action Programme – Agenda 21** – Agenda 21 is a document which presents the manner of preparing and introducing programmes of sustainable development into local life. The document was accepted at the conference "Environment and Development" on the UN's initiative in 1992 at the 2nd Conference in Rio de Janeiro. Its Polish version appeared in 1993 in "Closing Documents of the United Nations Conference *Environment and Development*".
3. **The Kyoto Protocol** complements the United Nations Framework Convention on Climate Change and is an international agreement concerning global warming. It was negotiated at a Conference in Kyoto in December 1997. The treaty was put to force on February 16, 2005. The Kyoto Protocol is a legally binding document. It can be regarded as the international community's first step towards a commonly formalized action for the sake of effective environmental protection.

The Union's Guidelines

Guideline 2002/91/EC of the European Parliament and the European Council of December 16, 2002 concerning the energy quality of buildings.

The objective of the Guideline is to promote the improvement of the energy effectiveness of a building in the European Community, allowing for the external and internal conditions of a building and the profitability of enterprises.

The Union's guideline 2002/91/WE, introducing an obligation to certify buildings as regards demand for energy.

The certificates will enable a potential purchaser to acquaint himself with a building's demand for energy and cost of heating. The new law aims at limiting energy use for heating purposes and promoting energy-saving solutions.

Buildings will be classified as regards demand for thermal energy. They will be classified as A to G, just like household appliances: a refrigerator, a washing machine or a dishwasher. Belonging to class A means the least energy consumption. Objects with the biggest demand for heat belong to class G. An energy class will become a criterion the customers use buying a flat or a house. The certificates are valid for 10 years. The guideline is already in use in many countries of the European Union. For instance, Germany defines energy class A as maximal demand for heating energy at the level of 50 kW/m²year.

A passive house shows over three times less demand for heat! Energy use does not exceed 15 kW/m²year here.

The legal acts binding on the area of the Republic of Poland concerning sustainable design are:

1. **Building code law of July 7, 1994** with further changes¹.
2. **Art. 8 of the law of December 18, 1998 on supporting thermo-modernizing enterprises** (G. R. L. G. No. 162, pos. 1121, of 2000 No. 48, pos. 550 and of 2001 No. 76, pos. 808 and No. 154, pos. 1800).
3. **Resolution of the Parliament of the Republic of Poland of July 8, 1999** on an increase in the use of energy from renewable sources (Polish Official Journal No. 25, pos. 365 of July 19, 1999)².
4. **A regulation of the Minister of Infrastructure of April 12, 2002 on technical conditions in buildings and their location**³.

And the following legal acts directly related to the theme of labour:

1. **Law of April 27, 2001 Environmental protection law.**
2. **Law of April 16, 2004 on natural protection (G. R. L. G. 04.92.880 of April 30, 2004), of April 16, 2004 on building products (G. R. L. G. No. 92, pos. 881 of April 30, 2004).**
3. **Regulation No. 107 of the Prime Minister of September 11, 2002 – The creation of the Council of Sustainable Development.**

Legal acts concerning energy policy:

1. Law of July 24, 2002 on changing Energy law. G. R. L. G. 2002 No. 135, pos. 1144.
2. Law of May 12, 2000 on the principles of supporting regional development. G. R. L. G. 2000 No. 48, pos. 550.
3. A regulation of the Minister of Internal Affairs and Administration of April 30, 1999 on the detailed range and form of the energy audit and the algorithm of assessing the profitability of a thermo-modernizing enterprise as well as the patterns of energy audit cards. G. R. L. G. 1999 No. 46, pos. 45.
4. A regulation of the Minister of Internal Affairs and Administration of September 22, 1999 changing the regulation on the detailed range and form of the energy audit and the algorithm of assessing the profitability of a thermo-modernizing enterprise as well as the patterns of energy audit cards. D. R. 1999 No. 79, pos. 900.
5. A regulation of the Minister of Internal Affairs and Administration of April 30, 1999 on the detailed principles and the course of verifying energy audit and the detailed conditions of the entities whom the Bank of National Economy can commission to verify energy audits. G. R. L. G. 1999 No. 46, pos. 460.
6. A regulation of the Ministry of Economy of May 14, 2001 on the requirements of energy effectiveness. G. R. L. G. 2001 No. 59, pos. 608.
7. A regulation of the Ministry of Economy of February 2, 1999 on an obligation to purchase electric energy and heat from unconventional sources and its range. G. R. L. G. 1999 No. 13, pos. 119.

Accessible procedures: The abovementioned legal acts are used in the regulation of suitable domains of life (e.g. housing, water management – water supply and sewage treatment, power industry). They make the legal base for administrative decisions, suitable opinions and settlements.

Range of use: The binding legal acts must be well-known and used by nature.

Barriers in use: legal acts multiplied by legislatures and central administration, lack of local plans of spatial development, inertia, incompetence and politicized administration.

Conclusions: Even though Poland has the legal bases for realizing enterprises regarded as sustainable investments, the administrative mechanism does not work. It is not just the specifics of a selected theme but a common phenomenon full of bad plans, bad law, clumsy administration and incompetent planners. Facing a simple plan, one could be standing on a mine.

Under such circumstances, a phenomenon of a building explosion in 2006 would be a miracle.

Endnotes

¹Art. 5. 1. A building object together with related building devices ought to, allowing for a predicted period of use, be designed and constructed in the manner defined in the regulations, including technical and building ones, and according to the principles of technical knowledge, assuring: (...) d) suitable hygienic and sanitary conditions and environmental protection, (...) f) energy saving and suitable thermal insulation of divisions.

²Assuming that the use of renewable sources of energy makes it possible to gain some ecological, economic and social profits, the Parliament of the Republic of Poland claims that an increase in the use of energy from renewable sources ought to become an integral element of the sustainable development of the country. Noticing the necessity to liquidate barriers restraining an increase in the use of energy from renewable sources and assuming the responsibility of the central organs of the governmental administration for the creation of adequate conditions for the development of renewable power industry, The Parliament of the Republic of Poland calls on the Council of Ministers to perform the following actions: accepting of an obligation to gain a defined share of energy from renewable sources in the country's energy balance in a short-term and long-term perspective, preparing a strategy of the development of renewable power engineering in Poland with a programme of short-, medium- and long-term actions, assuring a suitable increase in the use of renewable sources of energy till 1999, harmonizing the strategy of the development of renewable power engineering with the energy policy and the country's ecological policy, creating legal and financial conditions for the active participation of business entities, self-governments, extra-governmental organizations and natural persons in the development of renewable energy engineering, allowing for the specifics of this sector, basing mainly on small dispersed installations. The Parliament of the Republic of Poland declares participation in the work on the creation of legal conditions, conducive to the development of renewable power engineering as well as the work on a project of the law of using renewable sources of energy. Marshall of the Parliament: M. Płażyński.

³Chapter 5. The technical protection of a lot and the transfer of surface waters § 26. 1. A building lot, planned for people's buildings, should have access to a network of canals, electricity, energy and heating. 2. A possibility of using individual sources of electric energy and heat, adequate to the separate regulations concerning energy economy and environmental protection of is regarded as equivalent to being hooked up to an electrical and energy network. § 118. 1. The installation of hot water should be designed and performed so as to keep the amount of thermal energy for preparing the water at a rationally low level. 2. Devices for preparing hot water installed in buildings should meet the requirements defined in a separate regulation concerning energy effectiveness. § 154. 1. Devices and elements of mechanical ventilation and air-conditioning should make it possible to gain the assumed quality of environment in a room at a rational energy use. 2. Air-conditioning installations should be equipped with suitable measuring devices serving to check the working conditions and control energy use. 3. The devices of mechanical ventilation and air-conditioning, such as switchboards, convectors, air-conditioners, heating, cooling and ventilating apparatuses, should be installed so as to control, maintain, repair or exchange them periodically.

Bibliografia – Bibliography

[1] Strategies to Reduce Greenhouse Gas Emissions from Road Transport: Analytical Methods, Stratégies de réduction des gaz à effet de serre émanant du transport, routier: Méthodes d'analyse, OECD, 2002. *Oraz wymienione w artykule akty prawne (And the legal acts mentioned in the text).*